

OBRAZAC 5

PRIJAVA TEME DOKTORSKOG RADA

I. OPĆI PODACI

IME I PREZIME: Igor Dvorščak

Naziv studija: Poslijediplomski sveučilišni studij *Jezikoslovlje*

Matični broj doktoranda: 323

Stjecanje doktorata znanosti pokreće se: u okviru doktorskog studija

Akadska godina u kojoj je upisana 1. godina studija: 2022./2023.

Ime i prezime majke i/ili oca: J

Datum i mjesto rođenja: _____)

Adresa: _____

Telefon/mobitel: (_____) _____

E-pošta: _____

II. ŽIVOTOPIS

Obrazovanje (od novijega k starijem datumu):

2022. – danas — Poslijediplomski sveučilišni studij *Jezikoslovlje* na Filozofskom fakultetu u Osijeku

2009. – 2012. — Sveučilišni diplomski studij kroatistike i Sveučilišni diplomski studij filozofije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu

2006. – 2009 — Sveučilišni preddiplomski studij kroatistike i Sveučilišni preddiplomski studij filozofije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu

2002. – 2006. — Prva gimnazija, Zagreb

Radno iskustvo (od novijega k starijem datumu):

1. 10. 2025. – danas — lektor, Croaticum – Centar za hrvatski kao drugi i strani jezik, Filozofski fakultet u Zagrebu

1. 10. 2023. – 30. 9. 2025. — lektor, Šlesko sveučilište u Katowicama, Poljska

1. 10. 2019. – 27. 1. 2023. — vanjski suradnik, Croaticum – Centar za hrvatski kao drugi i strani jezik, Filozofski fakultet u Zagrebu

1. 12. 2020. – 30. 11. 2022. — lektor, Moskovsko državno sveučilište *Ĺomonosov*, Ruska Federacija
7. 6. 2021. – 19. 7. 2021. — predavač, Sveučilište u Pittsburghu, Sjedinjene Američke Države
1. 10. 2016. – 30. 9. 2019. — lektor, Filološki fakultet *Blaže Koneski* Sveučilišta u Skopju, Makedonija
10. 11. 2014. – 30. 9. 2016. — stručni suradnik u Odjelu za provođenje projekata Hrvatskog zavod za zapošljavanje, Zagreb
28. 5. 2013. – 27. 5. 2014. — stručni suradnik u Odjelu za posebne projekte, V. B. Z., Zagreb

Popis radova:

1. Dvorščak, I. (2025). O vokativu kao rubnom padežu. *Strani jezici – časopis za primijenjenu lingvistiku*. Vol. 54 No. 2, 307-329
2. Dvorščak, I. (2025). Topicality and Definiteness in the Croatian Language. *Panorama badañ i studiów slawistycznych XXI wieku, vol 2 Badania lingwistyczne i glottodydaktyczne*. Katowice – Kraków : Wydawnictwo scriptum, Uniwersytet Ślaski w Katowicach
3. Dvorščak, I. (2024). Hermann Paul, analogija i jezična uporaba. *Zbornik međunarodne znanstveno-stručne konferencije Mladi znanstvenici u dijalogu. Kultura komuniciranja - znanstveno-stručni godišnjak*. Ur. Marko Odak, Jasminka Najcer Sabljak, Stephanie Jug i Martina Šantalab. God. 7, br. 7: 208-219. Mostar: Pressum
4. Dvorščak, I. (2020). Pogovor. *Doktor Kvak — antologija na hrvatski modernistički raskaz*, 221-240. Skopje: Begemot.
5. Dvorščak, I. (2020). Beskonačni modeli priče i književni minimalizam. *Zbornik na desetti naučen sobir na mladi makedonisti. Konferencija vo čest na prof. Liljana Minova-Gjurkova*. Ur. Aneta Dučevska. Skopje: Filološki fakultet „Blaže Koneski”, 203-211
6. Spasov, Lj., Arsov, B. i Dvorščak, I. (2019). Odjeci *Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika* u SR Makedoniji. *ZFD 7: Zadarski filološki dani: zbornik radova s Međunarodnoga znanstvenog skupa Zadarski filološki dani 7*. Ur. Rafaela Božić, Sandra Hadžihalilović, Josip Lisac, 79-95. Zadar: Sveučilište u Zadru
7. Dvorščak, I. (2013). Za novi studij lirike! *Nova Croatica* Vol. 7 No.7, 286-291, Zagreb: Odsjek za kroatistiku FFZG-a (prikaz knjige)
8. Dvorščak, I. (2010). Filozofičan rukopis za filozofičnog pisca. *Književna republika* 10-11-12, Zagreb: HDP (prikaz knjige)
9. Dvorščak, I. (2009). John Cage i njujorška neoavangarda 1950-ih. *Kontrapost* 9. Zagreb: FF Press
10. Dvorščak, I. (2009). Od invencije do dogme. U *Zarez*, XI/271-2. Zagreb (prikaz knjige)

Popis aktivnih sudjelovanja na znanstvenim skupovima:

[10. 10. 2024. – 11. 10. 2024.] International Interdisciplinary Scientific Conference „Panorama of 21st century Slavic research and studies”, Šlesko sveučilište u Katowicama

Naslov izlaganja: Topicality and definiteness in the Croatian language

[5. 7. 2024. – 6. 7. 2024.] 16. stručno i znanstveno savjetovanje za lektore hrvatskoga kao inoga jezika (SIH), Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Naslov izlaganja: O vokativu kao rubnom padežu

[22. 5. 2023. – 22. 5. 2023.] 4. međunarodna znanstveno-stručna konferencija „Mladi znanstvenici u dijalogu”, Sveučilište u Mostaru

Naslov izlaganja: Hermann Paul, analogija i jezična uporaba

[8. 7. 2022. – 9. 7. 2022.] 14. stručno i znanstveno savjetovanje za lektore hrvatskoga kao inoga jezika (SIH),

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Naslov izlaganja: Prilog opisu određenosti u hrvatskom jeziku

[10. 5. 2018. – 11. 5. 2018.] Deseti znanstveni skup mladih makedonista. Konferencija u čast prof. Ljiljane Minove-Đurkove, Filološki fakultet Sveučilišta „sv. Kiril i Metodij" u Skopju

Naslov izlaganja: Beskonačni modeli priče i književni minimalizam

[22. 9. 2017. – 23. 9. 2017.] Zadarski filološki dani 7, Sveučilište u Zadru

Naslov izlaganja: Odjeci *Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika* u SR Makedoniji

III. NASLOV PREDLOŽENE TEME

Hrvatski jezik: Izražavanje kategorije određenosti u hrvatskom jeziku

Engleski jezik: Expressing the Category of Definiteness in the Croatian Language

Na jeziku na kojem će se pisati rad (ispuniti ako jezik rada nije hrvatski ili engleski):

Jezik na kojem će se pisati doktorski rad: hrvatski

IV. OBRAZLOŽENJE TEME

Sažetak na hrvatskom jeziku (maksimalno 1000 znakova s praznim mjestima):

Cilj je ovog istraživanja pokazati da određenost promatranog referentā izvire iz njegovih sintaktičko-semantičko-pragmatičkih svojstava te da ju se iz njih može iščitati bez obzira na to je li označena posebnim gramatičkim sredstvom. Upravo zbog toga što ju se uobičajeno vezuje uz gramatičko označavanje, razmatranje određenosti nerijetko je bilo zanemareno u jezicima koji nisu

razvili član kao njezin prototipni izraz. Tako se u domaćem jezikoslovlju određenost spominje uglavnom u okviru opisa pokaznih, posvojnih i neodređenih zamjenica, broja jedan te, zasigurno najšire, u kontekstu rasprave o pridjevskom vidu.

U ovome će se radu određenosti pristupati kao konceptualnosemantički definiranoj kategoriji. To za sobom u prvome redu povlači „odvezivanje“ određenosti od pridjevskoga vida i premještanje fokusa na analizu imenske fraze, a kako bi se pokazalo da se svaki imenski izraz analizom njegovih sintaktičko-semantičko-pragmatičkih svojstava može klasificirati kao određen ili neodređen, bez obzira na to je li kao takav i formalno označen.

Sažetak na engleskom/njemačkom jeziku (maksimalno 1000 znakova s praznim mjestima):

The aim of this doctoral research is to demonstrate that the definiteness of the observed referent arises from its syntactic–semantic–pragmatic properties, and that it can be identified regardless of whether it is marked as such by a special grammatical marker. Precisely because definiteness is usually associated with grammatical marking, the consideration of definiteness has often been neglected in languages that have not developed an article as its prototypical expression. Thus, within Croatian linguistics, definiteness is mentioned mainly within descriptions of demonstrative, possessive, and indefinite pronouns, the numeral one, and, certainly most extensively, in discussions of the adjectival aspect.

In this dissertation, definiteness will be approached as a conceptual–semantic category. This primarily entails disentangling definiteness from adjectival aspect and shifting the focus to the analysis of the noun phrase, in order to demonstrate that every nominal expression can, through analysis of its syntactic–semantic–pragmatic properties, be classified as definite or indefinite, regardless of whether it is formally marked as such.

Područje / polje / grana: humanističke znanosti / filologija / kroatistika

Uvod (maksimalno 2000 znakova s praznim mjestima):

Određenost se, kao jedan od temeljnih lingvističkih pojmova, uobičajeno vezuje uz gramatičko označavanje referenta kako bi ga se izdvojilo i identificiralo, tj. kako bi se gramatičkim sredstvima signaliziralo da je poznat sudionicima govornoga čina (usp. Lyons 1999). Unatoč tome što se radi o jezičnoj kategoriji koja je ekstenzivno elaborirana i u formalnim (npr. Abney 1987) i u funkcionalnim (npr. Langacker 1991; Givón 2001) pristupima jeziku, tema određenosti u domaćem je jezikoslovlju razmjerno podzastupljena te ju se, upravo zato što ju se tada iskazuje gramatički, obrađivalo uglavnom u okviru pridjevskog vida.

No već i nazivanje te opreke vidom, kao i klasična Lyonsova definicija, upućuju na to da se određenost ne može promatrati isključivo u kontekstu gramatičkih sredstava, već da se u razmatranja moraju uključiti i šira, semantičko-pragmatička obilježja promatranog referenta. Taj nas stav prirodno vodi do kognitivnolingvističkih pristupa jeziku i specifično do kognitivne gramatike (KG) (Langacker 1987, 1991, 2008) kao teorijskog okvira rada.

Nereduktivni karakter KG-a koji gramatičku strukturu ne izdvaja kao posebnu sastavnicu jezičnoga sustava, kao što je to naprimjer kod Crofta (2001), gdje se gramatika i dalje izdvaja kao zasebna razina, podrazumijeva da su sve jezične jedinice, od leksičkih do gramatičkih, simboličke strukture nastale uparivanjem semantičkog i fonološkog pola. Na tome se temelji teza da gramatika i leksik čine kontinuum, što predstavlja ključni preduvjet za pristup određenosti u hrvatskom jeziku kao jeziku bez morfološkoga sustava članova. Cilj nam je pokazati da se određenost s dovoljno visokim stupnjem izvjesnosti može posredno izvesti iz padežnog kodiranja, semantičkih uloga i stupnja topikalnosti te ukazati na to da je riječ o primarno semantičko-pragmatičkoj kategoriji.

Istovremeno se činjenica da se određenost u hrvatskom jeziku iskazuje i gramatičkim i leksičkim sredstvima, tj. da je gramatikalizirana u različitoj mjeri, uklapa u tezu o stupnjevitosti organizaciji jezičnih kategorija (usp. Rosch i Mervis 1975, Rosch 1977), dodatno potvrđujući navedeni postulat o neodvojivosti leksika i gramatike. U svojstvu ilustrativnih paralela, pri analizi primjera posegnut ćemo za makedonskim jezikom kao najrodnijem nam jeziku s razvijenim sustavom članova, uvažavajući pritom činjenicu da se radi o dvama različitim jezičnim sustavima.

Pregled dosadašnjih istraživanja (maksimalno 5000 znakova s praznim mjestima):

U većini dosadašnjih gramatika (npr. Barić et al. 1997; Raguž 1997), određenost se nije razmatralo kao gramatičku kategoriju poput roda ili broja, već ju se prije svega promatralo kao značajku / svojstvo pridjeva. Tako *Hrvatska gramatika* (Barić et al. 1997) u predmetnom kazalu ne navodi pojam *određenost* premda je obrađuje kao svojstvo koje posjeduju pridjevi. Istovremeno ju se implicitno određuje kao pragmatičku kategoriju jer se tvrdi da gledište govornika ili pisca određuje izbor između određenoga i neodređenoga pridjeva, pa se ta oznaka i naziva pridjevskim vidom. Slično je i u Raguž (1997) gdje se određenost razmatra isključivo u kontekstu pridjeva.

Začetke drugačijih pristupa nalazimo u Pranjković (2000) i Silić (2000). Pranjković (2000) govori o sekundarnom označavanju određenosti razmatrajući padežne alternacije, odnos jednine i množine, glagolski vid, odnos restriktivnih i nerestriktivnih relativnih rečenica, rečenični na-

glasak, red riječi i leksička sredstva. Nedvosmisleno tvrdi da je određenost kategorija te da ju je potrebno promatrati izvan okvira pridjeva i njegove morfologije te je proučiti u širem kontekstu imenske fraze. Silić (2000) određenost određuje kao kategoriju apstraktnog mišljenja, odnosno univerzalnu kategoriju koja odražava logičke odnose. Prilazi joj s aktualnosintaktičkog aspekta, no ustrajući na čvrstom razlikovanju potencijalne (langue) i aktualne veličine (parole) jezika, smatra neprihvatljivim u istraživanje uključiti i leksik, pa se zadržava na promatranju odnosa komponenata, tj. tematsko-rematskih odnosa. Slijedeći Silićevu premisu, Marković (2002) također određenost promatra kao kategoriju mišljenja i jezičnu univerzaliju. Vezuje ju uz imenički pojam te naglašava da je (ne)određenost pridjeva određena imenicom, a ne obratno. Time se ujedno relativizira važnost nestajanja razlike između pridjevskih likova jer kategorija određenosti ostaje vezana uz imenički referent.

Prvu širu elaboraciju kategorije donosi *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta* (Silić i Pranjković 2005). Autori eksplicitno definiraju određenost kao kategoriju te štoviše izrijeком govore i o članu određenom članu izraženom nultim izrazom i neodređenom članu izraženom brojem jedan. Autori se određenošću bave i govoreći o alternaciji akuzativa i dijelnog genitiva u funkciji direktnih objekata. Genitiv se pritom dovodi u vezu s neodređenošću i dijelnošću, a akuzativ s određenošću i cjelovitošću objekta.

Padežne alternacije i vezu dijelnosti te neodređenosti nalazimo i u Belaj i Tanacković Faletar (2017). Autori navode da iz temeljnoga obilježja dijelnosti genitivnih konstrukcija, označavanja konceptualno nedefiniranog dijela nekog entiteta, proizlazi i značenje neodređenosti u odnosu na određenost akuzativnog referenta koja pak proizlazi iz zahvaćenosti cijeloga ciljnoga objekta. U zasebnoj raspravi na istu temu Belaj (2018) ustvrđuje da se veza između dijelnosti i neodređenosti uspostavlja preko nedostatka koncepta omeđenosti, tj. jasne geometrijske definiranosti genitivnog referenta, dok se određenost akuzativa vidi posljedicom zahvaćenosti ciljnog objekta (omeđenog i cjelovitog). U tom se okviru uvodi i koncept stežljivosti, najzad ključan za razlikovanje akuzativno i genitivno kodiranih referenata, koji se odnosi na činjenicu da se na dio stvarne imenice uvijek može referirati tom istom imenicom.

Katunar, Gold i Gnjatović (2013) analiziraju pokazatelje specifičnosti, definirane kao semantičko svojstvo imenske fraze usko povezano s pojmovima (ne)određenosti, te raspravljaju o broju *jedan*, neodređenoj zamjenici *neki* i konstrukciji *taj neki*. Na temelju analize izdvajaju tri tipa specifičnosti: kontekstualnu, poluleksikaliziranu i konstrukcijsku specifičnost. Prva se ostvaruje kao pragmatička kategorija, druga gramatikalizacijom broja *jedan*, a treća slaganjem zamjenica *taj* i *neki*. Belaj i Matovac (2015) bave se uporabom izraza *jedan* i *neki* kao članova te razrađu-

jući kategoriju određenosti potkategorijom specifičnosti ukazuju na to da su neodređeni determinatori dosegli stupanj u kojem ih se može smatrati neodređenim članovima iako nižeg stupnja gramatikalizacije. U analizi autori ukazuju na ograničenja u njihovoj uporabi i distribuciji te pokazuju da se već potvrđuju uporabe neodređenih determinatora kao sredstava usidrenja neodređenih specifičnih i neodređenih nespecifičnih referenata. Belaj, Matovac i Tanacković Faletar (2019) analizom demonstrativnog determinatora *taj*, neodređenog determinatora *neki* i broja *jedan* analiziraju uporabe u kojima imaju funkciju člana, razgraničuju uporabne kontekste za izraze *jedan* i *neki* te najzad raščlanjuju konstrukcije *taj jedan* i *taj neki* uspostavljajući kognitivno utemeljenu stupnjevitu hijerarhiju kategorije određenosti.

Cilj i hipoteze istraživanja (maksimalno 700 znakova s praznim mjestima):

Cilj je doktorskog rada istražiti, utvrditi i analizirati načine iskazivanja kategorije određenosti u hrvatskom jeziku te identificirati one faktore koji omogućuju da se promatranj imenskoj frazi pridoda oznaka (ne)određenosti.

H1 Kada nije direktno označena gramatički ili leksičko-gramatički, (ne)određenost promatranog jezičnog elementa može se utvrditi na temelju njegovih sintaktičko-semantičko-pragmatskih obilježja.

H2 U jezicima bez razvijenog sustava članova topikalnost snažno korelira s određenom interpretacijom promatranog referenta.

H3 U hrvatskom postoji tendencija gramatikalizacije izražavanja određenosti.

Korpus i metodologija istraživanja (maksimalno 6500 znakova s praznim mjestima):

Pokretačko i nadređeno polazište ovome radu jest teza da svaka upotrijebljena imenska sintagma mora biti usidrena. To znači da se svaki imenski izraz, bez obzira na to je li zasebno označen nekim gramatičkim markerom, može interpretirati kao određen ili neodređen. U skladu s time nužnim pristupom pokazuje se analiza utemeljena na korpusu te će se u tu svrhu koristiti mrežni alat *SketchEngine* koji omogućava uvid u više korpusa hrvatskog jezika, uključujući i one (npr. hrWaC) koji obuhvaćaju i tekstove objavljene na internetu te na internetskim forumima. Mogućnost šireg zahvata potvrđenih jezičnih ostvaraja osigurava nam nepristraniji pristup jer implicitno obuhvaća i netipična jezična ostvarenja. Za potrebe jasne i nedvosmislene elaboracije neki će od primjera biti konstruirani te će kao takvi biti jasno označeni.

Prva hipoteza usko je povezana s pokretačkim načelom rada i otvara prostor kvalitativnoj analizi korpusnih podataka na temelju komplementarnih funkcionalnih (Givón 2001), tipoloških (Lyons 1999, Dryer 2013) i kognitivnogramatičkih pristupa (Langacker 1987, 1991, 2008). Kognitivna gramatika sa svojim temeljnim postulatom (koji dijeli s konstrukcijskim pristupima) o kontinuumu gramatike i leksika te striktnom nekompozicionalnošću čini teorijsku okosnicu analize jer nam omogućuje da sintaktičko-semantičko-pragmatska svojstva promatranog elementa analiziramo kao cjelinu. U kontekstu našeg istraživanja izdvajaju se dva ključna mjesta: sagledavanje određenosti kao jednog od kriterija topikalnosti te postavka o usidrenju imenice determinatorom. Prvo nam omogućava istraživanje odnosa između topikaliziranog elementa klauze i njegove određenosti, što se vezuje uz drugu hipotezu, a drugo da svakoj imenskoj frazi dodijelimo oznaku (ne)određenosti, što se odnosi na temeljno načelo rada.

Langacker (1991) napominje da je Givón (2001) prvi sustavno razvijao pojam topika kao gramatički relevantne pojave te utvrdio hijerarhiju pridruživanja topika, tj. mapiranje funkcije topika na semantičke uloge, uz koje se potom vezuju i sintaktičke funkcije. Topik se definira kao ono o čemu je rečenica, a često se dodaje i da je on ono što dolazi prvo, tj. ono što stoji u inicijalnoj poziciji. Uz potonje se mora dodati opaska da se pri analizi hrvatskih rečenica mora voditi računa o fleksibilnijem redu riječi u sintetičkim jezicima jer lijeva pozicija ne mora nužno označavati i topik (usp. Halliday 1970, Topolińska 2014).

Tipološka dimenzija analize (Lyons 1999, Dryer 2013) ogledat će se ponajprije pri razmatranju nultog izraza kao pokazatelja određenosti te pri isticanju paralela prema makedonskom. U dosadašnjim se istraživanjima (Pranjaković 2000, Katunar, Gold i Gnjatović 2013, Belaj i Matovac 2015, Belaj, Matovac i Tanacković Faletar 2019) u kontekstu određenosti raspravljalo o demonstrativnom determinatoru *taj*, neodređenoj zamjenici *neki*, broju *jedan*, te konstrukcijama *taj jedan* i *taj neki*, a navode se i alternativni, kontekstualni mehanizmi koji omogućuju iščitavanje (ne)određenosti elementa. To su red riječi, padežno markiranje (npr. alterniranje akuzativa i genitiva u svojstvu direktnih objekata), oznake posvojnosti (npr. *majčin* naprema *majčinski*), prozodijske osobitosti (klitičnost članova), informacijska struktura (topik i komentar). Međutim izostaju šire analize „golih“ imenskih fraza, tj. onih uz koje dolazi nulti izraz. Nulti izraz kao oznaku određenosti, uz zaseban izraz kojim se iskazuje neodređenost, koriste naprimjer turski i farski (Dryer 2013). Iako tipološki rjeđi (WALS Online, v2020.4), ne radi se o unikatnoj jezičnoj pojavi.

Usto će se metodom komparacije sagledati kako se kategorija određenosti ostvaruje u makedonskom (Koneski 2021 (1954), Topolińska 2014, Karapejovski 2023), najsirodnijem jeziku

hrvatskome s razvijenim sustavom članova, a posebno u slučajevima kada se kao oznaku (ne)određenosti koristi nulti izraz. Važno je naglasiti da će se makedonski koristiti kao kontrolni, odnosno usporedni, a ne objasnidbeni sustav. Ipak, s obzirom na njihovu bliskost, očekuje se visok stupanj podudaranja. Svi korišteni makedonski primjeri bit će ovjereni, a pritom će se voditi računa o razlici između standardnog i govornog jezika, koji pri uporabi člana ponekad pokazuje znatna odstupanja od normativnih rješenja, no bez ulaska u problematiku razgovornoga jezika kao funkcionalnoga stila standarda.

Kako je i naznačeno, analiza će u svojoj glavnini biti kvalitativna, no u ilustrativne svrhe dotaknut će se i frekventnosti, koju će se utvrđivati pretraživanjem korpusa. Svrha je promatrati učestalost struktura u kojima dolazi do stapanja funkcija i uloga subjekta, topika i agensa u jednom jezičnom elementu te potvrditi ili opovrgnuti drugu hipotezu o povezanosti topikalnosti i određenosti. Promatranje frekventnosti također može dodatno utvrditi zaključke iznesene u Belaj, Matovac, Tanacković Faletar (2019) o determinatorima *jedan*, *neki* i *taj* kao članova u nastajanju tako što će se utvrditi odnos čestotnosti između pojava tih elemenata u njihovoj izvornoj funkciji kao zamjenice ili broja te u funkciji člana. U tom se smislu dodatno potvrđuje važnost pristupa korpusima koji uključuju i neelektirane tekstove jer omogućuju izravni uvid u spontanu jezičnu uporabu i smanjuju utjecaj preskriptivističkih intervencija. Budući da se jezične inovacije najprije javljaju u govornom jeziku, a tek potom postupno ulaze u pisani standard, eventualno povećanje frekventnosti uporabe elementa *jedan* u funkciji člana moglo bi pružiti empirijsku potporu trećoj hipotezi o tendenciji gramatikalizacije kategorije određenosti u hrvatskom jeziku.

Očekivani znanstveni doprinos predloženog istraživanja (maksimalno 500 znakova s praznim mjestima):

- sustavno se definira određenost kao gramatička kategorija na razini imenske fraze
- kombinira se kognitivnogramatički s funkcionalnim i tipološkim pristupom
- prvi se put opsežno analizira nulti izraz i „gole” imenske fraze u hrvatskom jeziku u kontekstu određenosti
- ispituje se veza određenosti i topikalnosti
- doprinosi se razumijevanju gramatikalizacije determinatora (*jedan*, *neki*, *taj*)
- donosi se monografski pregled kategorije određenosti i njezina izražavanja u hrvatskom jeziku
- utvrđuju se razlike u izražavanju kategorije određenosti između hrvatskog i makedonskog jezika

Popis literature (maksimalno 15 referenci):

- Belaj, B. i Tanacković Faletar, G. (2014). *Kognitivna gramatika hrvatskoga jezika. Knjiga prva. Imenska sintagma i sintaksa padeža*. Zagreb: Disput.
- Belaj, B. i Matovac, D. (2015). On article-like use of indefinite determiners *jedan* and *neki* in Croatian and other Slavic languages. *Suvremena lingvistika* 79(1): 1–20
- Belaj, B. i Tanacković Faletar, G. (2017). *Kognitivna gramatika hrvatskoga jezika. Knjiga druga. Sintaksa jednostavne rečenice*. Zagreb: Disput.
- Belaj, B. (2018). O semantičko-pragmatičkoj uvjetovanosti alternacije akuzativnih i genitivnih direktnih objekata. Badurina, Lada i Palašić, Nikolina (ur.). *Riječki filološki dani 11*, 91–105. Rijeka: Sveučilište u Rijeci/Filozofski fakultet.
- Belaj, B., Matovac, D. i Tanacković Faletar, G. (2019). Article-like constructions and the definite-indefinite continuum in Croatian. *Folia Linguistica* 53(1): 201–231
- Dryer M. S. (2013). Definite Articles. U: Dryer, M. S. & Haspelmath, M. (ur.) *WALS Online* (v2020.4) [Data set]. Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.13950591> (Dostupno na <http://wals.info/chapter/37>, posljednje pristupljeno 29. 4. 2026.)
- Givón, T. (2001). *Syntax. An Introduction. Vol. I*. Amsterdam: John Benjamins.
- Halliday, M.A.K. (1970). Language Structure and Language Functions. U: *New Horizons in Linguistics*, 140–166. Ur. J. Lyons. Harmondsworth: Penguin.
- Katunar, D., Willer-Gold, J. i Gnjatović, T. (2013). Achieving specificity in an articleless language: Specificity markers in Croatian. *Suvremena lingvistika* 39(75): 25–43
- Langacker, R. W. (1987). *Foundations of Cognitive Grammar*. Stanford: Stanford University Press.
- Langacker, R. W. (1991). *Foundations of Cognitive Grammar. Volume II. Descriptive Application*. Stanford: Stanford University Press.
- Lyons, Ch. (1999). *Definiteness*. Cambridge University Press.
- Pranjković, I. (2000). Izražavanje neodređenosti/određenosti imeniča u hrvatskome jeziku. *Riječki filološki dani 3*. 343–350. Rijeka: Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci.

- Silić, J. i Pranjković, I. (2005). *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*. Zagreb: Školska knjiga.
- Topolińska, Z. (2014). Definiteness (Synchrony) / Nominale Kategorien: Determiniertheit. U: *Die slavischen Sprachen // The Slavic Languages. Ein internationales Handbuch zu ihrer Struktur, ihrer Geschichte und ihrer Erforschung // An International Handbook of their Structure, their History and their Investigation. Vol. 2.*, 1606–1615. Ur. Gutschmidt, K., Kempgen S., Berger T. i Kosta, P. Berlin: De Gruyter Mouton.

V. INFORMACIJE O PREDLOŽENOM MENTORU

Titula, ime i prezime predloženog mentora: prof. dr. sc. Branimir Belaj, redoviti profesor u trajnom izboru (Odsjek za kroatistiku, Filozofski fakultet Osijek)

Kompetencije predloženog mentora (objave, projekti, nastavni rad, mentorsko usavršavanje):

Radovi (izbor relevantan za temu doktorskoga rada):

- Belaj, B. i Tanacković Faletar, G. (2020). *Kognitivna gramatika hrvatskoga jezika, Knjiga treća, Sintaksa složene rečenice*. Zagreb: Disput
- Belaj, B., Matovac, D. i Tanacković Faletar, G. (2019). Article-like constructions and the definite-indefinite continuum in Croatian. *Folia linguistica*, 53(1): 201-231
- Belaj, B. (2018). O semantičko-pragmatičkoj uvjetovanosti alternacije akuzativnih i genitivnih direktnih objekata. *Riječki filološki dani, Zbornik radova s Jedanaestog znanstvenog skupa s međunarodnim sudjelovanjem održanoga u Rijeci od 24. do 26. studenog 2016*. Rijeka: Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci, str. 91-105
- Belaj, B. i Tanacković Faletar, G. (2017). *Kognitivna gramatika hrvatskoga jezika, Knjiga druga, Sintaksa jednostavne rečenice*. Zagreb: Disput
- Belaj, B. (2016). Determinatori u hrvatskom jeziku. *HIDIS VI*. Zagreb, Hrvatska, 15.12.2016--17.12.2016
- Belaj, B. (2015). Što kognitivna gramatika može reći o tzv. dativnim subjektima? *Croatica: časopis za hrvatski jezik, književnost i kulturu*, 39 (2015), 59: 3-17
- Belaj, B. i Matovac, D. (2015). On article-like use of indefinite determiners *jedan* and *neki* in Croatian and other Slavic languages. *Suvremena lingvistika*, 79 (2015), 1: 1-20
- Belaj, B. i Tanacković Faletar, G. (2014). *Kognitivna gramatika hrvatskoga jezika, Knjiga prva, Imenska sintagma i sintaksa padeža*. Zagreb: Disput

- Belaj, B. i Kuna, B. (2013). O kognitivnim temeljima položaja modifikatora, determinatora i kvantifikatora u imenskoj sintagmi. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 39 (2013), 2: 311-344
- Belaj, B. i Tanacković Faletar, G. (2012). Space, Conceptualization and Case Meaning: A Cognitive Account of the Dative in Croatian. *Cognitive Linguistics Between Universality and Variation*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, str. 53-91
- Belaj, B. i Tanacković Faletar, G. (2010). Konceptualnosemantički temelji gramatičkih odnosa predikatni instrumental u hrvatskome jeziku. *Suvremena lingvistika*, 70 (2010), 2, 147-172
- Belaj, B. (2007). Konceptualnosemantički aspekti prototipnih struktura s bezličnim i obezličnim glagolima i njihove sintaktičke implikacije. *Sintaktičke kategorije* Osijek, str. 21-50
- Belaj, B. i Kučanda, D. (2007). On the syntax, semantics and pragmatics of some subject-like NPs in Croatian. *Suvremena lingvistika*, 63 (2007), 1; 1-12

Projekti:

- 2025. – 2029. *Evaluativna značenja umanjenica i uvećanica u hrvatskom jeziku*, suradnik, Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021. – 2026. NextGeneration EU
- 2024. – 2028. *Metafora i metonimija u jeziku i mišljenju*, suradnik, Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021. – 2026. NextGeneration EU
- 2023. – 2027. *Hrvatske glagolske valencije - Verbion*, vanjski suradnik, Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021. – 2026. NextGeneration EU
- 2023. – 2027. *Semantičko-sintaktička klasifikacija glagola u hrvatskom jeziku*, vanjski suradnik, Hrvatska naklada za znanost (IP-2022-10-8074)
- 2020. – 2024. *Sintaktička i semantička analiza dopuna i dodataka u hrvatskom jeziku – SARGADA*, suradnik, Hrvatska naklada za znanost (IP-2019-04-7896)

Nastavni rad:

- *Osnove jezične kulture*, Odsjek za kroatistiku, Filozofski fakultet Osijek
- *Kognitivna lingvistika*, Odsjek za kroatistiku, Filozofski fakultet Osijek
- *Suvremene lingvističke teorije*, Odsjek za kroatistiku, Filozofski fakultet Osijek – *Hrvatski jezik za prevoditelje 1 i 2*, Odsjek za anglistiku, Filozofski fakultet Osijek
- *Europski strukturalizam*, Poslijediplomski doktorski studij Jezikoslovlje, Filozofski fakultet Osijek
- *Generativna gramatika*, Poslijediplomski doktorski studij Jezikoslovlje, Filozofski fakultet Osijek
- *Kognitivna lingvistika*, Poslijediplomski doktorski studij Jezikoslovlje, Filozofski fakultet Osijek
- *Fonologija*, Poslijediplomski doktorski studij Jezikoslovlje, Filozofski fakultet Osijek
- *Sintaksa*, Poslijediplomski doktorski studij Jezikoslovlje, Filozofski fakultet Osijek
- *Uvod u lingvistiku – povijest i teorija*, Doktorski studij Jezikoslovlje, Filozofski fakultet Osijek

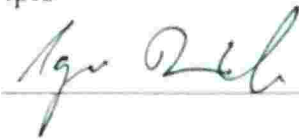
E-pošta: bbelaj@ffos.hr

VI. IZJAVA

Izjavljujem da nisam istovjetnu temu doktorskog rada ni na jednom drugom sveučilištu

U Osijeku 4. 5. 2026.

Potpis

Napomene:

U slučaju da predložena tema uključuje znanstvena istraživanja na ljudima ili životinjama uz prijavu teme doktorskog rada doktorand mora priložiti suglasnost etičkog povjerenstva nositelja doktorskog studija, a po potrebi i suglasnost etičkog povjerenstva druge institucije koja je uključena u istraživanje.

Molimo Vas da ispunjeni Obrazac 5 pošaljete u elektroničkom ili u tiskanom obliku (potpisan) suradniku za doktorski studij u Ured za studentska pitanja.